

V čase spoločenských zmien sice vzniklo niekoľko nových, tzv. alternatívnych spoločenských organizácií s celoštátnou pôsobnosťou, ale najpočetnejším slovenským spolkom v Maďarsku zostal aj nadálej právny nástupca DZSM - **Zväz Slovákov v Maďarsku**. ZSM na báze fungujúcich slovenských klubov, pávich krúžkov a množiacich sa miestnych slovenských organizácií vytvoril svoju novú organizačnú štruktúru. Veľkú zmenu v spoločenskom živote Slovákov v Maďarsku znamenalo prijatie *národnostného zákona* v roku 1993 a prvé *volby do menšinových samospráv* (1994). Po modifikácii menšinového a voľbného zákona v roku 2005 sa Zväz ako nominačná organizácia zúčastnil volieb do menšinových samospráv.

ZSM ako najväčšia slovenská spoločenská organizácia v Maďarsku musela a musí dávať odpovede na nové výzvy, hľadať miesto občianskej sféry v tomto systéme. Od roku 1996 je jeho predsedníčkou **Ruženka Egyedová Baráneková**. ZSM sa aj v nových podmienkach snaží *spájať, motivovať, aktivizovať Slovákov žijúcich roztrúšene po celej krajinе* a nachádzajúcich sa na rôznych stupňoch uvedomelosti a organizovanosti. Tomuto zámeru slúžia jeho kultúrne aktivity: súťaž pre deti a mládež *Slovenské spievavky a veršovačky* a vydanie troch CD-platní *Slovenské spievavky*, unikátna zbierka krojovaných bábik slovenskej národnosti v Maďarsku a ich putovná výstava, Deň detí na Veľvyslanectve SR v Budapešti, *národopisný tábor pre deti*, súťažná prehliadka speváckych a folklórnych skupín Slovenský škovránok, *Celoštátny slovenský folklórny festival v obci Banka (Bánk)*, stretnutia Slovenská gazdinka, ako aj nové podujatie pre slovenskú mládež *Slovenské lipky* a vytvorenie *Slovenského lipového hája v matranskom Alkári*. ZSM každoročne organizuje stretnutie svojich aktivistov v Hronci, usporiadal medzinárodné

konferencie *Slováci, slovenská národnosť, ako ďalej* a ako prvý inicioval spoluprácu a osobné stretnutia so Slovákm zo sveta. Organizácia úzko spolupracuje s *Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí*, ako aj s ďalšími inštitúciami na Slovensku.

Verejnoprospešná nadácia ZSM (ktorú v súčasnosti vedie **Dr. Anna Divičanová**) z prostriedkov poskytovaných vládou SR na podporu kultúrno-vzdelávacej činnosti uskutočňuje ojedinely a mimoriadne dôležitý projekt pre žiakov a študentov slovenskej národnosti *Školu v prírode na Slovensku SPOZNAJ SVOJE KORENE*, ktorého sa každý rok zúčastňuje vyše 300 záujemcov.

Vedúce osobnosti organizácie:

- 1948 - 1949 - **Ján Boldocky**, generálny tajomník
1948 - 1955 - **Michal Krajčík**, tajomník
1948 - 1972 - **Ján Hirka**, predseda
1955 - 1956 - **Michal Bernula**, generálny tajomník
1957 - 1970 - **Juraj Bielik**, generálny tajomník
1971 - 1983 - **Ján Šuch**, generálny tajomník
1973 - 1983 - **Ján Knihár**, predseda
1983 - 1990 - **Mária Jakabová Šingelová**, generálna tajomníčka
1988 - 1990 - **Matej Šipický**, predseda
1990 - 1992 - **Mária Jakabová Šingelová**, úradujúca predsedníčka
1990 - 1992 - **Anna Divičanová**, poverená predsedníčka
1992 - 1996 - **Anna Divičanová**, predsedníčka
1992 - 1996 - **Michal Mata**, úradujúci predseda
1996 - **Ruženka Egyedová Baráneková**, predsedníčka

Zväz Slovákov v Maďarsku www.zsm.hu
1116 Budapest, Kondorosi út 10B / B ép. IV/15.
Kontakt: pred. Ruženka Egyedová Baráneková
+36 30 9287599 e.b.ruzsenka@gmail.com

Zväz Slovákov v Maďarsku



Demokratický zväz Slovákov v Maďarsku bol založený 19. decembra 1948. Pôsobit' začal ako nezávislá organizácia, ktorá niesla v sebe aj niektoré znaky kultúrnej autonómie. V rokoch 1948 až 1951 fungoval ako spoločenská organizácia, ktorá zastupovala záujmy Slovákov na politickom, hospodárskom a kultúrnom poli. Od januára 1949 sa zakladali jeho prvé miestne organizácie v Békešskej Čabe, Medeši, Poľnom Berinčoku, Veľkom Bánhedeši, Slovenskom Komlóši a Sarvaši a v decembri vznikla aj v Budapešti. Pod vedením Zväzu sa pestovala a sprostredkúvala slovenská kultúra v rámci dvoch typov inštitúcií: v roku 1949 sa ako ústredné inštitúcie založil napr. súbor bábkarov, tanecný súbor a pri miestnych organizáciách vznikali divadelné, tanecné a spevácke zbor.

Od 1. januára 1949 mal DZSM svoj vlastný týždenník, ktorý vychádzal pod titulom *Naša sloboda* a od 4. októbra 1957 pod menom *Ludové noviny*, ktoré do r. 1996 patrili tejto občianskej organizácii.

Napriek tomu, že miestne organizácie DZSM vznikali v prvom rade v južnej časti Dolnej zeme, stala sa *prvou slovenskou spoločenskou a kultúrnou organizáciou s celoštátnou pôsobnosťou*. Týmto sa



pre Slovákov v Maďarsku zabezpečili také predpoklady, ktoré umožnili, aby zo slovenských jazykových ostrovov, ktoré existovali po stáročia izolované, vznikla skutočná národnostná komunita. Organizácia budovaná na báze miestnych organizácií, bola začiatkom roku 1951 spolu s ostatnými maďarskými spoločenskými organizáciami z politicko-centralizačných dôvodov zrušená. Po roku 1951 sa oblasť pôsobenia DZSM zúžila, jeho činnosť sa obmedzovala výlučne na oblasť kultúry. Už koncom 50. rokov Slováci v Békešskej župe navrhli zakladanie miestnych organizácií, ale tieto nároky sa v praxi začali uplatňovať až o jedno desaťročie neskôr. Na kongrese v roku 1969 bol zvolený *Celoštátny výbor* a založili sa výbory pre tri základné oblasti slovenského života: *školský*, *kultúrny* a *tlačový*. Popri výboroch následne vznikali nové sekcie: začiatkom 70. rokov *Vlastivedná a národopisná sekcia*, ktorá začala organizovať národopisné tábory v slovenských osadách (1977-1990) a v roku 1981 *Slovenská literárna sekcia*, z ktorej v období spoločenských zmien vyrástlo *Združenie slovenských spisovateľov a umelcov v Maďarsku*. Markantnejšie črty nadobúda spoločenská činnosť organizácie po jej piatom kongrese v roku 1973, keď sa do činnosti zameranej na zachovávanie slo-

venskej kultúry zapojilo 70-80 obcí. Na kongrese v roku 1983 bola tajným hlasovaním zvolená za generálnu tajomníčku predstaviteľka mladšej strednej generácie, odchovankyňa slovenských inštitúcií założených po roku 1948 *Mária Jakabová Šingelová*. Požiadavka zmeny sa prejavila aj v tom, že v roku 1988 bolo zvolené vedenie nového typu: predsedom sa stal genetik *Matej Šipický*. V tomto období vedenie zväzu iniciovalo viacero reforiem, napr. *obnovenie miestnych organizácií a zakladanie siedte slovenských inštitúcií*. V Békešskej Čabe vznikol *Slovenský výskumný ústav* (1990), ktorý bol prvou národnostnou vedeckou inštitúciou v Maďarsku. ZSM v roku 1990 založil aj *nádaciu Lipa*, ktorá poskytovala štipendiá pre žiakov základných a stredných škôl a pre vysokoškolských poslucháčov.

